

UNIVERZITA KARLOVA
Fakulta sociálních věd
Institut mezinárodních studií

PROTOKOL O HODNOCENÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(Posudek oponenta)

Práci předložil(a) student(ka): Jáchym Kněžů

Název práce: Protesty hnutí Black Lives Matter v roce 2020 a jejich přesah do celospolečenských sociálních rozměrů

Oponoval (u externích oponentů uveďte též adresu a funkci v rámci instituce): Lucie Kýřová, M.A., Ph.D.

1. OBSAH A CÍL PRÁCE (stručná informace o práci, formulace cíle):

Bakalářská práce se snaží zkoumat a hodnotit hnutí Black Lives Matter, jeho protesty v roce 2020, způsob mobilizace hnutí a jeho potenciální vliv na řešení příčin sociální nerovnosti. Cílem práce je pak „popsat jak hnutí chápe intersekcionalní rámec“ a jaký důraz je členy kladen na třídní příslušnost.

2. VĚCNÉ ZPRACOVÁNÍ (náročnost, tvůrčí přístup, argumentace, logická struktura, teoretické a metodologické ukotvení, práce s prameny a literaturou, vhodnost příloh apod.):

Autor navrhuje zajímavý teoretický přístup ke zkoumanému tématu skrze kombinaci strukturálně kognitivního modelu, *Critical Race Theory* a v ní obsaženého analytického konceptu *intersectionality*. Jejich aplikace na dané téma v práci je, bohužel, ne vždy dostatečná a jasně ukázaná na konkrétních příkladech. Práci chybí jasná argumentace. Úvod, který se zdá být zároveň první kapitolou, nenabízí výzkumné otázky, ani jasné argumenty (výsledky) práce. Logická návaznost témat a argumentů v práci chybí, celkově i v jednotlivých kapitolách. Není jasné, jaký přínos má práce mít.

Organizace úvodu by mohla být přehlednější. Autor začíná popisem protestů BLM (úvodem do tématu), u kterých ale neuvádí vždy zdroje a které nezasazuje do širšího kontextu, ani je jasně nevztahuje k výzkumným otázkám, které má práce řešit, nebo k argumentům – výsledkům řešerše. Úvod pak přechází k popisu některých aspektů historického vývoje afroamerické identity - „Vybrané pasáže (?) z formování Afroamerické identity“, přitom vývoj identity jako takové neřeší. Autor zde představuje jednotlivě témata jako urbanismus, vývoj afroamerických sociálních jistot, školství a komunitní tlak na přijetí osobní zodpovědnosti, ale kromě části o školství, téma identity a jejího vývoje není s těmito fenomény jasně propojeno a jejich vzájemný vztah vysvětlen.

Konec úvodu nabízí krátké sekce s kritikou literatury a terminologií. I ty jsou ale problémové. Popis některých použitých děl je spíše obecný, chybí konkrétní rozbor argumentů, interpretací a použitých konceptů i to, jak předkládaná práce s nimi specificky pracuje, jak na ně navazuje. Nejproblematičtější ale v této části vidím zdůvodnění nepoužití díla, která k hnutí BLM přistupují negativně: „Vzhledem k tomu, že nehodnotím hnutí jako celek, jsem si dovolil nezahrnout do použité literatury takové zdroje, které s hnutím nesouhlasí fundamentálně, jelikož by vycházely z premis primárně zaujatých vůči agendě hnutí a nejraději by jejich autoři viděli zánik celé iniciativy v její soudobé formě“ (str. 10). Důvod nezahrnout některý ze zdrojů by měl být založen na relevantnosti nabízených informací tímto zdrojem, ne na interpretaci. Pokud díla, která autor vynechal, nemluví k tématům zpracovávaným v této práci (identita, protesty, propojenost rasových a třídních otázek), ani nenabízí použitelná data, pak tato díla nejsou relevantní a může je vynechat. Negativní přístup ke zkoumanému tématu (hnutí) není dostatečný důvod tato díla vynechat. Naopak, autor by měl tyto interpretace analyzovat a případně je svou analýzou vyvrátit.

V části věnované použité terminologii autor obsáhle vysvětluje jeho rozhodnutí použít název hnutí *Black Lives Matter* a jeho akronym jako indikaci odlišných aspektů hnutí: „*Black Lives Matter* má v textu význam organizace, respektive sítě organizací, *BLM* v této práci označuje globální hnutí s přesahem mimo strukturu sítě...“ Zde by bylo dobré zamyslet se, jestli globální přesah hnutí je opravdu „mimo strukturu sítě“ anebo zda se jedná o rozšíření této sítě. Zde a v kapitole 3, kde se autor vrací k otázce podstaty a organizace hnutí, by velmi pomohla jasná definice společenského a/nebo politického hnutí – co je považováno za hnutí, co tvoří lokální, regionální, národní, globální hnutí, jaké jsou možné organizační struktury; jaký je rozdíl mezi organizací a hnutím (autor nazývá BLM hnutím, ale i organizací a tak by bylo dobré vysvětlit, kde je hranice mezi těmito

dvěma). Co zde dále chybí je definování dalších zásadních konceptů a pojmů, se kterými autor pracuje, jako například intersekcionalita (*intersectionality*; debatován na str. 15, ale nikdy plně vysvětlen a definován), kulturní „přivlastnění“ (*cultural appropriation*, str. 26), *hashtagový aktivismus*, nebo systémový v. systematický v. institucionální rasismus. Tento poslední se sice autor snaží definovat na str. 18, nieméně předložená definice je diskutabilní a nevysvětluje dostatečně podstatu - zakódování rasizmu, rasových předsudků a myšlenek nadřazenosti dominantní společnosti v zákonech, regulacích a v každodenním myšlení (na systémové úrovni).

Následující dvě kapitoly – „Teoretická část“ a „Praktická část“ (názvy by měly více odpovídat tématům kapitol) – jsou sice o poznání kvalitnější, nieméně u obou chybí úvod a jasné argumenty, argumentační a tematická provázanost, jak v kapitolách jako takových, tak s celou prací. Kapitola 2 představuje teoretické a koncepční přístupy, které si autor pro práci zvolil. Dostatečně ale nevysvětluje důvody použití těchto konceptů – jejich vhodnost a přínos. Zvolený strukturálně kognitivní model není vždy dostatečně a názorně vysvětlen a jeho aplikace na hnutí BLM není vždy jasně ukázána na konkrétních příkladech. Autor sice nabízí graf modelu a krátký popis k jeho jednotlivým částem, ale tyto jsou rozdrobeny do nejrůznějších podkapitol a chybí jejich propojenost. Efektivnější by bylo tuto část psát jako celek s jednoznačným vysvětlujícím argumentem a aplikací na BLM. Takto jsou vysvětlení jednotlivých částí modelu a jejich propojení nejasná. Část 2.1.3. „Podněty k protestu“ je obecná a byla by efektivnější, kdyby autor k teoretickým *makro proměnným* a *podnětům* přiřadil konkrétní aspekty – události, vývoj a jasně tak demonstroval zvolený model. Následující podkapitola 2.1.3.1. „Identita“ by pak měla jasně ukázat, kam přesně identita do modelu zapadá – je to podnět (naznačeno v grafu modelu, ale nevysvětleno) nebo jsou to „ostatní faktory“? V této části se autor také zabývá otázkou vzájemného vztahu mezi třídní a etnickou (rasovou) identitou. Zde autor zmiňuje Hegela a Marxe a diskurz 60. let 20. století, který Marxe revidoval. Nieméně ale nevysvětluje konkrétně jejich ideologická chápání identity ani změny v 60. letech. Toto je problematické, speciálně s ohledem na upřednostňování třídní identity (uvědomělosti) vůči etnické (rasové) identitě v marxistickém chápání. Lepší uchopení a analýza těchto otázek a ideologií by pak následně pomohla i s diskuzí v kapitole 3, zabývající se možnými strategiemi řešení rasové diskriminace a ekonomicko-sociální nerovnosti a otázkou třídních a rasových redukcionistů.

Na konci kapitoly autor ještě krátce představuje *Critical Race Theory* (CRT), jako druhý analytický přístup k tématu. Nieméně ani zde (ani v kapitole 3) není naznačeno, jak přesně je tato teorie použitelná pro sociální hnutí a řešení otázek nerovnosti – proč je zrovna tato teorie vhodná a jak bude aplikovaná, co přesně bude autor touto teorií zkoumat. Kapitola 3 – „Praktická část“ nabízí několik zajímavých témat a debat, zahrnujících rasový a třídní redukcionismus v otázkách „zploštění socioekonomických rozdílů“, ale opět postrádá jasné argumenty a propojenost, hlavně pak jasně ukázanou relevantnost k BLM nebo aplikaci CRT a *intersectionality* na dané téma. A přitom ty by zde mohly pomoci lépe téma uchopit a analyzovat. Problémový je zde také předpoklad autora, že hnutí vědomě „implementuje intersekcionalní koncept“ (str. 22). Zde se nabízí otázka, jestli je to vědomá aplikace konceptu anebo uvědomění si a reakce na realitu, se kterou se mnoho lidí potýká, a kterou koncept intersekcionality popisuje. Autor sice poukazuje na zastoupení lidí z dalších diskriminovaných komunit, jako LGBTQ+ nebo osob s hendikepem v hnutí, a snahu hnutí ovlivnit i tuto diskriminaci, ale nepředkládá dostatečnou evidenci a konkrétní příklady k potvrzení svého argumentu. V této části ani necituje žádné zdroje.

Dalším problémem práce je mnohdy nedostatečný výzkum kontextu daných událostí, některé historické a faktické nepřesnosti a chybějící zdroje. Jen namátkou: str. 3 – autorův popis demonstrací a nepokojů v Kenoshe, WI, a zabití dvou protestujících nezletilým Kylem Rittenhousem necituje jediný zdroj. Str. 9, vývoj BLM – dle autora začalo jako hashtagový aktivismus (sociální síť) a poté se přesunulo do ulic. Zde by se měl autor zamyslet nad komplikovanější možností současného vývoje obou. Stejná strana – otázka navyšování počtu afroamerických policistů – nutné vysvětlit proč, nejen hodnotit výroky a plány prezidenta Obamy, ale podívat se na realitu v ghettech a chudinských čtvrtích. Str. 21, Velká hospodářská krize, FDR a Nový úděl – autor poukazuje, že Nový úděl neměl specifické programy pro Afroameričany, a dokonce byla v programech „subtilní i evidentní etnická diskriminace.“ Autor zde také zmiňuje nerovná práva Afroameričanů v této době. Bohužel nedává konkrétní příklady (například *first fired, last hired*), a ani nezmiňuje *Black Cabinet* prezidenta Roosevelta. Popis a vysvětlení charter schools na str. 7 je nepřesný, okolnosti programů *No Child Left Behind* a *Road to the Top* nezohledňují podfinancování programů. Podobně popis demonstrací a rabování v roce 2020, str. 23 – 24, zmiňuje mobilizaci odpůrců hnutí, ale v debatě o nelegálních formách protestu už zmiňuje jen zapojení levicových skupin, ale už nezmiňuje přítomnost stoupenců krajní pravice mezi zadržnými. Str. 20 – autor zde zaměňuje *affirmative action* a *pozitivní diskriminaci*. Jedno je souhrn zákonů a právních norem zabrahující diskriminaci, druhé pak domnělou diskriminaci dominantní společnosti - efektu těchto norem a zákonů. Debata o propojení afroamerických aktivistů a bělošských intelektuálů na str. 15 zohledňuje jen postoj radikální části hnutí (Černých Panterů), nemluví ale o spojení bělošských a černošských aktivistů v umírněném křídle hnutí za občanská práva (Freedom Riders, sit-ins, etc.).

3. FORMÁLNÍ A JAZYKOVÉ ZPRACOVÁNÍ (jazykový projev, správnost citace a odkazů na literaturu, grafická úprava, formální náležitosti práce apod.):

Po formální stránce je práce v pořádku a má všechny náležitosti. Citační norma je správně použita. Jazykové zpracování diplomové práce není špatné, ale ne vždy ideální. Hlavně volba slov a výrazů, které vyznívají vágně: například: „...zda má tato iniciační mobilizační příčina potenciál expandovat i do ostatních otázek, které stojí za sociálními nerovnostmi“ ... „ucelenější tituly, které jsem použil k saturaci kýženého narativu“. V textu se také občas vyskytují anglicismy: suprematistické hnutí (suprematismus je umělecké hnutí z počátku 20. století, zde by se spíše hodilo třeba „krajně pravicové“), percepce reakcionářů – zde má autor asi na mysli názory než smyslové vnímání. Jazykový projev v kombinaci s často vágními prohlášeními týkajícími se teoretických konceptů a přístupů a jejich nedostatečná aplikace na konkrétní příklady, pak občas vedou k pocitu, že autor sám plně nerozumí použitým metodám a teoriím.

4. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE (celkový dojem z bakalářské práce, silné a slabé stránky, originalita myšlenek, naplnění cíle apod.):

Navržený teoretický a metodologický přístup k tématu je velmi zajímavý a potenciálně přínosný. Bohužel jeho provedení je nedostačující – autor nevysvětluje zvolené koncepty ani je vždy jasně a názorně neaplikuje na hnutí BLM. Práce má mnoho dalších, výše zmíněných nedostatků, argumenty nejsou jasně představené a ne vždy podpořené evidencí – konkrétními příklady. Přínos této studie není vysvětlen, chybí argumentační i tematická návaznost. Cíle práce jsou naplněny jen částečně. Toto bohužel snižuje kvalitu práce na spodní hranici obhajitelnosti.

Originalita práce byla zkontrolována a potvrzena systémem Turnitin.

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ (jedna až tři):

K obhajobě by si autor měl připravit prezentaci na základě výtek v tomto posudku. Zejména pak

- lépe vysvětlit zvolené teoretické modely a koncepty a jasně je aplikovat na hnutí BLM.
- lépe vysvětlit ideologické chápání třídní a etnické identity Marxem a Hegelem a odklon od nich v 60. letech 20. století. Jak byly redukovány a kým? Jak se tento odklon promítl (případně reflektoval) změnu zaměření Nové levice a afroamerických aktivistů při hledání řešení problémů rasové diskriminace? Jaký vývoj v této oblasti můžeme sledovat dnes (Hillary Clinton v. Bernie Sanders)? Bylo marxistické upřednostňování třídní identity/příslušnosti nad etnickou (rasovou) použitelné pro hnutí za občanská práva Afroameričanů nebo spíše limitující?
- jaký přínos tato práce má pro naše porozumění problémů rasové diskriminace a jejího řešení? Jak je rozšiřuje?

6. DOPORUČENÍ / NEDOPORUČENÍ K OBHAJOBĚ A NAVRHOVANÁ ZNÁMKA

(výborně A nebo B, velmi dobře C nebo D, dobře E, nevyhověl F):

Přes všechny nedostatky práce věřím, že by autor měl mít možnost práci obhájit. V případě pečlivě připravené a brilantně odvedené obhajoby pak navrhuji známku E.

Datum: 7. 6. 2021

Podpis:

Pozn.: Hodnocení pište k jednotlivým bodům, pokud nepíšete v textovém editoru, použijte při nedostatku místa zadní stranu nebo příložený list. V hodnocení práce se pokuste oddělit ty její nedostatky, které jsou, podle vašeho mínění, obhajobou neodstranitelné (např. chybí kritické zhodnocení pramenů a literatury), od těch věcí, které student může dobrou obhajobou napravit; poměr těchto dvou položek berte prosím v úvahu při stanovení konečné známky.